

Asia: VN/2821/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

a) Mitä vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Tavoite on hyvä ja kannatettava. Käytännön soveltamisessa saattaa ilmetä kuitenkin ongelmia, ylilyöntejä tai liiallista varovaisuutta. Vaatisi toteutuessaan vahvaa toimeenpanon tukea.

Ilmeinen ongelma laitos- ja perhehoidon kentältä on tunnistettu ja tällä sääntelyllä haetaan ongelmaan ratkaisua. Ei ole lapsen näkökulmasta katsoen suotavaa, jos sijoitus perhehoidosta laitokseen tehdään sen vuoksi, että tarvittaisiin joskus rajoitustoimeenkaltaista toimenpidettä. Lapsen pitkäaikaiset ihmissuhteet perhehoitajiin saattavat kokonaan katketa.

Toteutuessaan onnistuneesti myös käytännössä säännös todennäköisesti vähentäisi sijaishuollon muutoksia ja vahvistaisi lapsen mahdollisuuksia pysyviin ihmissuhteisiin, joita perhehoidon aikana on syntynyt perhehoitajiin.

Toisaalta säännös tuo mukanaan uusia ongelmia. Mikä on kasvatuksellisen rajaamisen suhde varsinaisiin rajoitustoimenpiteisiin? Lapsen ikä ja kehitystaso otetaan tässä huomioon. Ilmeisesti on ajateltu, että tarkoitus, kesto, intensiteetti ja voimankäyttö on tässä erona. Tämä edellyttäisi perusteellisempaa määrittelyä siihen mikä on missäkin tilanteessa sallittua voimankäyttöä ja mikä ei.

b) Selkeyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa sijaishuoltopaikan arjessa? Jos ei, miten säännöksiä tulisi muuttaa?

Vrt. edellä kohdassa 1 a todettuun. Säännösten tarkoitus on hyvä ja pyrkimys selkeyttää kasvatuksellisten toimenpiteiden ja rajoitustoimenpiteiden välistä ero on tärkeä. Kuitenkin rajanveto on osin vaikeaa. Tätä rajanvetoa tulisiikin perusteluissa edelleen kuvata ja selkeyttää.

Esimerkiksi ehdotetun 4 a §:n mukaan lapsen tarvitsemien rajojen turvaamiseksi lapsen fyysiseen koskemattomuuteen voidaan puuttua, jos se on välttämätöntä. Ehdotetun 4 b §:n mukaan säännöksessä kuvatut aineet ja esineet voidaan ottaa lapselta pois. Varsinaisen rajoitustoimenpiteen yhteydessä (aineiden ja esineiden poisottaminen lastensuojelulaitoksessa - 65 §) voidaan käyttää välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puollustettavina lapsen ikä, käyttäytyminen sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Voidaanko 4 a §:n nojalla 4 b §:n tarkoittamissa tilanteissa puuttua lapsen fyysiseen koskemattomuuteen? Ja jos voidaan, niin miten se eroaa 65 §:n tarkoittamasta rajoitustoimenpiteestä.

2. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolakiin (69 §) ja lastensuojelulakiin (16 b §) informatiivisluonteista viittausta voimassa olevaan sääntelyyn ns. hybridiyksikköjen perustamiseksi. Mitä vaikutuksia näette ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen kannalta?

Ei varsinaisia käytännön vaikutuksia. Hybridiyksikköjä olisi jo voitu perustaa nykyisen lainsäädännön nojalla, mikäli olisi tahtotila sekä terveydenhuollossa että sijaishuollossa. Pohjois-Savossa lienee tällainen yksikkö perustettu, kun yhteinen tahtotila oli olemassa.

Voitaneen toki säätää näin, ei liene haittaakaan. Saattaa vahvistaa yhteistä sopimista, mutta toteuttaisiko käytännössä yhteisen hoidon toteutumista yhteisen hoitovastuun muodossa esimerkiksi psykiatrian ja lastensuojelun palveluja tarvitsevien kohdalla? Sijaishuolto korvaa edelleen terveydenhuollon ja vammaispalvelujen palveluaukkoja. Vuositasolla noin 1000 lasta sijoitetaan sijaishuoltoon ilman lastensuojeluperustetta Hyvilin 1/2025 tekemän kartoituksen ja arvion perusteella, koska tarvittavaa hoitoa ei ole saatavilla terveydenhuollossa eikä vammaispalveluissa.

Olisi pohdittava vaatisiko tämä yksityiskohtaisempaan sääntelyä. Ongelmana on ollut vuosikymmeniä se, että esimerkiksi erikoissairaanhoidon osuus lapsen hoidosta ei toteudu ja lapsi jää sairaanakin pitkälti sijaishuollon vastuulle. Voimassa olevat säännökset painottavat terveydenhuollon palvelujen ensisijaisuutta suhteessa lastensuojelun toimenpiteisiin ja tämä ei käytännössä kuitenkaan toteudu.

a) Ovatko ehdotukset sääntelyltään selkeitä ja käytännössä toteutettavissa?

Kuntouttavan suljetun laitospalvelun kohderyhmäksi ehdotetaan lasta, joka käyttää vakavaa väkivaltaa tai tekee muita rikollisia tekoja. Kohderyhmän määrittely on tulkinnanvarainen, mikä voi toisaalta olla tarkoituksenmukaistakin. Kuitenkin kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun liittyy perusoikeuksien rajoituksia, jolloin kohderyhmän tulisi olla kohtuullisen tarkkarajainen. Näin ollen määrittelyä tulisi tarkentaa erityisesti muiden rikollisten tekojen osalta.

Kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun liittyy eräitä rajoitustoimenpiteitä, joista päätetään - ilmeisesti kohtuullisen kategorisesti - sijoittamispäätöksen yhteydessä. Näitä rajoitustoimenpiteitä arvioidaan neljän kuukauden välein päivitettävässä asiakassuunnitelmassa. Ilmeisesti rajoitustoimenpiteitä voidaan tällöin esim. lieventää. Asiakassuunnitelmaan ei kuitenkaan ole muutoksenhakumahdollisuutta, joten oikeussuoja jää jälkikäteisen valvonnan varaan. Muutoinkin kysymyksiä herää siitä, miten yksilöllisesti näitä 71 §:n mukaisia rajoituksia arvioidaan. Perusteluissa on mm. todettu, että laitospalveluun tulisi sijoittaa ainoastaan lapsia, joiden arvioidaan olevan tässä

pykälässä säädetäviksi ehdotettujen rajoitusten välttämättömässä tarpeessa ja joiden edun toteuttaminen niitä edellyttäisi. On totta, että kuntouttava suljettu laitospalvelu edellyttää tiettyjä rajoitustoimenpiteitä kuten esim. poistumisen estämistä. Viestinnän mahdollistavien laitteiden poisottaminen lienee myös ainakin alkuvaiheessa perusteltua. Viestintälaitteiden rajoitukset taikka suunnitelmalliset henkilönkatsastukset saattavat olla kuitenkin ylimitoitettuja pidemmällä aikavälillä ainakin osalle asiakkaita.

Suljettua kuntouttavaa laitospalvelua voisivat lakiluonnoksen perusteella tuottaa valtion lastensuojelulaitoksen, jolle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus tuottaa palvelua, lisäksi myös hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki. Rahoitusta on varattu 2,5 milj. euroa välttämättömiin perustamiskustannuksiin valtion lastensuojelulaitokselle mutta ei hyvinvointialueille.

Koska valtion lastensuojelulaitokseen perustettavan suljetun kuntouttavan laitospalvelun yksikön paikkamäärä asettunee 20-25 tietämille esityksen mukaan, on oletettavaa, että sinnekin joutuisivat lapset jonottamaan. Sijoitusten pitkittyessä yksikköön ei voitaisi ehkä tehdä uusia sijoituksia pitkiin aikoihin, jolloin tätä palvelua ei olisi Suomessa laisinkaan saatavilla.

Hyvil näkemyksen mukaan käytännössä tulisi mahdollistaa se, että hyvinvointialueet lastensuojelun järjestämisvastuisena tahona yhdessä (YTA-alue) voisivat perustaa suljettua kuntouttavaa laitospalvelua tarjoavan yksikön tarvittaessa.

Tätä varten Hyvil ehdottaa varattavaksi määrärahan, vähintään 2-4 miljoonaa euroa, hyvinvointialueiden tuottaman suljetun kuntouttavan laitospalvelun välttämättömiin perustamiskustannuksiin. Hyvil kartoitti lastensuojeluverkostossaan halukkuutta tuottaa palvelua. 13 hyvinvointialuetta kannatti ehdotusta varattavasta määrärahasta ja hyvinvointialueiden tuottamisvastuun mahdollistamisesta YTA-alueitasoisesti. Rahoituksen kohdentamisesta voisi päättää myöhemmin.

Lastensuojelulain ehdotettua suljettua kuntouttavaa laitospalvelua, rajoitustoimenpiteiden muutoksia ja erityistä huolenpitoa koskevissa pykälissä mainitaan lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä 19 kertaa. Näissä pykälissä säädetään erilaisia tehtäviä, kuten päätöksentekoa, valmistelua ja suunnittelua yksittäiselle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Hyvil esittää yksittäisille viranhaltijoille säätämisestä luopumista siten, että sääntely jättäisi hyvinvointialueelle harkintavaltaa, miten tehtävät kussakin esityksen asiassa hoidettaisiin oikeusturvaa ja julkisen vallan käyttöä koskevat näkökohdat huomioon ottaen.

Hyvinvointialueen tulisi itse saada ratkaista, millaisella moniammatillisella asiantuntemuksella valmistelea, suunnittelee ja päättää vaatimaan sijaishuoltoon kuuluvista asioista, kuten suljetun kuntouttavan hoidon ja erityisen huolenpidon tehtävistä ja päätöksenteosta yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.

Lastensuojeluvallan käytön kapeuttamiseen liittyy omat vakavat riskinsä. Yksittäiselle viranhaltijalle tehtäviä säädettäessä viranhaltijan osaamisesta, näkemyksistä ja mielipiteistä voisi riippua se, miten lastensuojelulle annettua julkista valtaa käytetään. Tällöin ei voitaisi varmistua julkisen vallan puolueettomuudesta ja asiakkaiden yhdenvertaisesta kohtelusta. Mainittakoon, että voimassa olevassa lastensuojelulaissa jo on lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle lailla säädetty 33 tehtävää.

Hyvinvointialueilta on jo nyt esitetty näkemyksiä, että lastensuojelun valtaa on suoraan lailla annettu liiaksi yksittäisille viranhaltijoille eikä hyvinvointialue järjestämisvastuullisena pysty enää ohjaamaan tehokkaasti työtä ja turvaamaan asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua. Ongelmana lastensuojelussa on koettu, että osa viranhaltijoista ei ole valmiita ottamaan vastaan minkäänlaista työnjohdollista ohjausta eikä myöskään ammatillista tukea.

Erityisen huolenpidon alaikäraja 12-vuotta tulisi poistaa ja sen sijaan säätää alaikäraja suljettuun kuntouttavaan laitospalveluun. Esimerkiksi laitoksista luvattomasti poissaolevia lapsia on 10-vuodesta ylöspäin. Viime vuosina yhä nuorempia lapsia on hatkareissuilla laitoksista ja alttiina joutua rikosten uhreiksi. Erityisen huolenpidon tarve voi olla nykyisin jo alle 12-vuotiailla, vaikka se tosin ei olisi kovin yleistä. Jos lapsen omaa kehitystä vahingoittava käytös saadaan pysäytettyä varhain esimerkiksi erityisen huolenpidon jaksolle, on sillä lapsen elämän kannalta suuri merkitys.

b) Miten arvioitte henkilöstölle asetettujen vaatimusten riittävyttä?

Ne ovat riittävät.

c) Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään neljän kuukauden välein ja sen tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio. Miten arvioitte sääntelyä lapsen rajoittamisen tarpeellisuuden arvioimisen sekä sen sisällön ja laajuuden tarkistamisen näkökulmasta?

Neljä kuukautta on melko pitkä aika arviointivälille varsinkin, jos jatkaminen/lopettaminen tehdään asiakassuunnitelmaa käyttäen. Rajoittamisen tarpeellisuuden arviointi etukäteen seuraavaksi neljäksi kuukaudeksi voi olla ristiriidassa sen kanssa, että rajoitustoimenpiteiden tulee aina olla oikeasuhteisia ja välttämättömiä. Syntykö asetelma, että rajoitustoimenpiteille on ikään kuin annettu lupa etukäteen? Asiakassuunnitelma ei ole muutoksenhakukelpoinen päätös.

Kapeasti ehdotetaan säädettäväksi tämäkin asia lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, joka saa arvion kuntouttavaa palvelua tuottavan yksikön moniammatilliselta tiimiltä. Miten tässä lapsen osallisuus toteutuu ja vanhempien näkemykset asiaan? Herää kysymys riittämättömästä oikeusturvasta erittäin syvälle perusoikeuksiin kajoavassa toimenpiteessä.

Kts. myös 3 a kohta.

d) Mikä on näkemyksenne ehdotetun palvelun suhteesta erityisen huolenpidon jaksoon?

Erityisen huolenpidon jakson pidennysmahdollisuus on kannatettava asia. Se saattaa toteutuessaan vähentää jonkin verran suljetun laitospalvelun tarvetta.

4. Esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä. Ovatko ehdotukset tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4.

Erityisen huolenpidon jakson pidennysmahdollisuus on kannatettava asia. Se saattaa toteutuessaan vähentää jonkin verran suljetun laitospalvelun tarvetta. Se, että erityistä huolenpito voitaisiin toteuttaa esimerkiksi osana ympärivuorokautisen laitousyksikön toimintaa ja vaikkapa vain yhden lapsen osalta laitoksessa, helpottanee erityiseen huolenpitoon pääsyä ja vähentänee palveluun jonottamista.

Toivottavasti hyvinvointialueet innostuvat kehittämään erityistä huolenpitoa omana tuotantona. Tällainen olisi erittäin kannatettavaa ja mahdollistaisi esimerkiksi koko perheen kanssa työskentelyn, jos lapsen sijoituspaikka erityisen huolenpidon aikana ei ole pitkien kilometrien päässä.

62 ja 63§ Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamista koskeva päätöksenteko

Säätäminen yhteydenpidon rajoittamisesta henkilöihin, joita ei kyetä tunnistamaan, on kannatettava. Päätös tehtäisiin siten, että siinä mainittaisiin henkilöt, joita rajoitus ei koske.

64 ja 70 a § Tekninen valvonta lastensuojelulaitoksessa

Hyvii pitää ehdotettuja säännöksiä tarpeellisina.

65 § Aineiden ja esineiden poisottaminen lastensuojelulaitoksessa

Säännöksen suhdetta 4 b §:ään on edelleen selkeytettävä. Milloin poisottaminen vaatii itsemääräämisoikeuteen, lapsen henkilökohtaiseen vapauteen tai lapsen koskemattomuuteen puuttuvaa voimakeinojen käyttöä? Ylipäätään olisi tarkemmin kuvattava mitä tarkoitetaan voimakeinojen käytöllä.

66 § Henkilöntarkastus

Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja.

66 a § Henkilönkatsastus

Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja.

67 § Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen

Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja.

68 § Kiinnipitäminen laitoksessa

Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja. Hyvill kiinnittää huomioita tässäkin siihen, mitä oikeudella käyttää voimakeinoja tarkoitetaan kunkin rajoitustoimenpiteiden yhteydessä. Käsitykset tästä saattavat vaihdella soveltajakohtaisesti ja perustelujen kuvauksetkin poikkeavat esim. kiinnipitämisen osalta eri pykälissä.

68 a § Kiinnipitäminen lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi

Ehdotettu säännös on sinällään tarpeellinen. Kiinnipitämisen edellytyksenä on, että lapsi poistumisellaan saattaisi itsensä tai toisen henkilön alttiiksi terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvalle vaaralle. Kuinka yksilöllisesti näitä perusteita voidaan arvioida säännöksen tarkoittamissa usein äkillisissä tilanteissa? Vai muodostuuko oletama perusteiden olemassaolosta? Toisaalta mikä on säännöksen suhde liikkumisvapauden rajoittamiseen? Tässä tilanteessa kiinnipitämisellä toimeenpannaan tosiasiallista liikkumisvapauden rajoittamista. Tulisiko poistumisen estämiseksi tapahtuvan kiinnipitämisen johtaa liikkumisvapauden rajoittamisen edellytysten arviointiin?

69 a § Luvatta lastensuojelulaitoksesta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

Jos lapselle tehdään sijaishuollon muutospäätös luvattoman poissaolon aikana, mikä laitos vastaa etsinnästä? Uudessa sijoituspaikassa ei välttämättä kukaan tunne lasta eikä lapsi tunne ketään uuden sijoituspaikan henkilöä.

Hyvinvointialueen ja Helsingin kaupungin sosiaalihuollon järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomais voisi esityksen mukaan pyytää hätäkeskuslaitokselta kiireellisenä tukipalveluna lapsen käyttämän liittymän tai päätelaitteen sijaintitiedot, jos sosiaalihuollon järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomais arvioi lapsen olevan ilmeisessä hädässä tai välittömässä vaarassa. Esitetty paikantamiskynnyksen madaltaminen saattaa lisätä Hätäkeskuslaitoksen työmäärää, mutta kynnyksen madaltaminen on selkeällä tavalla perusteltavissa lapsen suurella todennäköisyydellä ajautuessa joko vakavan rikoksen uhriksi tai itse rikollisen teon toteutukseen. Kohdassa on asianmukaisesti huomioitu, että lapset ja nuoret ovat tässä tarkoitetuissa tilanteissa hyvin haavoittuvaisia ja suuressa riskissä joutua vakavan hyväksikäytön kohteiksi tai jopa hengen vaaraan.

69 b § Lapsen kiinniotto

Säännösluonnoksessa laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä sekä toimivaltaisella sosiaalihuollon viranhaltijalle annetaan oikeus päästä asuntoon tai muuhun olinpaikkaan lapsen kiinniottamiseksi. Ns. vanhan sosiaalihuoltolain säännös antaa myös oikeuden sosiaalityöntekijälle sosiaalihuollon johtavan viranhaltijan määräyksestä päästä asuntoon huollon tarpeen selvittämiseksi. Nyt ehdotetussa säännöksessä harkintavalta asian suhteen on jätetty ko. asuntoon meneville henkilöille. Koska kyse on kuitenkin kotirauhan piiriin kuuluvasta tilasta, on harkittava tulisiko asuntoon pääsemiselle/päätöksentekomenettelylle asettaa lisäedellytyksiä. Tulisiko edellytyksenä olla määräys esim. sosiaalihuollon johtavalta viranhaltijalta tai muulta vastaavalta taholta, joka voi arvioida edellytysten täyttymistä.

Kiinnipitäminen (ja siihen liittyvä voimakeinojen käyttö) kuvataan eri säännösten perusteluissa eri tavoin. Tämä aiheuttanee käytännön soveltamisen osalta pulmia. Voimankäyttö laitoksen ulkopuolella edellyttää erityistä harkintaa ja virka-avun pyytämistä matalalla kynnyksellä poliisilta.

69 c § Kiinniotetun lapsen kuljettaminen

Ei kommentteja.

69 d § Perhekodista luvatta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

On kannatettavaa, että toimenpiteet luvattomien poissaolojen osalta ulotetaan myös perhehoitoon.

69 e § Poliisin virka-apu laitoksesta ja perhekodista luvatta poissaolevan lapsen kiinniottamisessa ja kuljettamisessa

-

71 § Erityiset rajoitukset kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana

Onko rajoitusten osalta aina olemassa riittävästi tietoa saatavilla sijoituspäätöstä tehtäessä? Rajoitustoimenpiteen välttämättömyys, oikeasuhtaisuus ja riittävä oikeusturva?

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

6. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta ja täsmennettäväksi viraston nykyistä rakennetta. Vastaisivatko ehdotukset tätä tavoitetta?

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 6.

Valtion lastensuojelulaitoksessa on kyse viimesijaisesta laitospalvelua järjestävästä tahosta. Ehdotettujen säännösten perusteella toimintaa suunnataan kuntouttavan suljetun laitospalvelun suuntaan. Valtion lastensuojelulaitos toimii palvelun tuottajana, mutta palvelujen järjestäjänä ja kustannuksista vastaavana tahona ovat hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki. Tässä yhteydessä ehdotettu johtokuntajärjestelmän purkaminen ei ole kannatettavaa. Johtokuntaa tulisi päinvastoin kehittää siihen suuntaan, että siinä olisivat paremmin edustettuna palvelua käyttävät hyvinvointialueet ja muut sidosryhmätahot. Toiminnan avoimuuden ja läpinäkyvyyden kannalta entistä suljetumpaan hoitoon keskittyvän valtion lastensuojelulaitoksen johtokunnasta luopuminen ei ole kannatettavaa.

Todettakoon, että STM:n selvityksessä Valtion koulukotien kehittäminen osana sosiaali- ja terveystalouden uudistamista (STM 2022:4), on esitetty, että koulukotien ja niiden koulujen tulisi avautua aikaisempaa enemmän muuhun palvelujärjestelmään ja yhteiskuntaan. Johtokunnan lakkauttaminen ei ole sopusoinnussa tämän esityksen kanssa.

7. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Vastaavatko ehdotukset tätä tavoitetta?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 7.

-

8. Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä.

Lakiluonnoksen mukaan” järjestämislain 36 §:ssä säädetään hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksesta. Siinä on sovittava hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta muun muassa sellaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa, jotka harvoin tarvittavina tai erityisen vaativina edellyttävät toistettavuutta tai laaja-alaista erityisosaamista riittävän taidon ja osaamisen saavuttamiseksi ja sen ylläpitämiseksi tai merkittäviä investointeja. Yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta säädetään lisäksi valtioneuvoston asetuksessa (309/2023, YTA-asetus). Lisäksi järjestämislain 10 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta kokonaisuuksiksi.” Hybridiyksikkö ja suljettu kuntouttava laitospalvelu ovat järjestämislain 36 §:ssa tarkoitettuja harvoin tarvittavia ja vaativia palveluja, joiden tuottaminen tulisi järjestää YTA-tasoisesti. Jotta YTA-tasoisten palvelujen tuottaminen tosiasiallisesti mahdollistuisi, tulisi YTA-asetuksessa säätää velvoittavaksi se, että sopimuksessa otetaan kantaa suljettuun kuntouttavaan laitospalveluun sekä hybridiyksikköihin (joko niin, että hybridiyksikkö ja/tai suljettu kuntouttava laitospalvelu perustetaan YTA-alueelle tai niin, että näitä yksiköjä ei perusteta). Yleisluonteinen sopimisvelvoite ei edistä riittävästi näiden palvelujen kehittämistä ja perustamista YTA-tasoisesti eikä informatiivinen viittaus terveydenhuoltolain 69 § ja sitä vastaavaan säännökseen lastensuojelulaissa turvaa sitä, että asiat saataisiin sovittua.

Lastensuojelussa on jo pitkään tiedetty olevan suppea lapsijoukko, jota sijaishuollon palvelujärjestelmä ei tavoita. Näillä lapsilla on vakavia ongelmia liittyen päihteisiin ja väkivaltaan. Tällä ehdotuksella toteutuessaan tavoitettaisiin nykyistä paremmin näitä lapsia ja saataisiin heitä huolenpidon ja kuntoutuksen piiriin nykyistä paremmin.

Paikkamäärä yhdessä koulukodissa hyvin todennäköisesti ei riitä kattamaan tämän lapsiryhmän palvelutarvetta.

Suljettua hoitoa antavassa yksikössä tulee olla moniammatillinen tiimi, mutta hyvinvointialueella riittää, että yksi työntekijä harkitsee ja valmistelee. Keskusteluissa hyvinvointialueiden kanssa on tuotu esille, että olisi laajaa tarvetta liittää moniammatillinen työote huostaanoton valmisteluun, sijaishuollon muutokseen ja huostaanoton lopettamiseen eli niihin kriittisiin pisteisiin, joilla on erityisen suuri merkitys lapsen elämän ja tulevaisuuden kannalta.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lastensuojeluvaltaa ollaan siis merkittävästi kasvattamassa. Ehdotetussa HE:ssä hyvinvointialueen mahdollisuus järjestää tehtäviä ja päätöksentekoa jää aika pieneksi. Hyvil toistaa tässä aiemmin esittämänsä ja esittää yksittäisille viranhaltijoille säätämisestä luopumista siten, että sääntely jättäisi hyvinvointialueelle harkintavaltaa, miten tehtävät kussakin esityksen asiassa hoidettaisiin oikeusturvaa ja julkisen vallan käyttöä koskevat näkökohdat huomioon ottaen.

Uotinen Sami
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy